

NOVADI ZAŁO

Sēj dabiskas pļavas

CIK

BIOLOGISKI VĒRTĪGU ZĀLĀJU IR LATVIJĀ?*

Apdraudētākā
biotopu grupa,
kas strauji izšķū

Tie aizņem
~0,9%
jeb 60 tūkstoši ha
no Latvijas
teritorijas

Lauksaimniecības zemju kopējā platība - 1 969 000 ha, no tiem

68% aramzemes

32% zālāji, no tiem

tikai 3,2%
bioloģiski vērtīgi zālāji

* Centrālās statistikas pārvalde, 2021,
Dabas skaitīšana, 2021

Talsu novada Abavas pagasta zemnieku saimniecības "Drubazas" saimnieks Čirts Dzerve apsaimniekē 25 hektārus dabīgo pļavu, tostarp tās atjauno un, lai sābiedribu izglītojot dabas daudzveidībā, izveidojis Drubazu botāniķu taku.

Saimniecība atrodas apbus Abavai, tādēj plāšas teritorijas atrodas stāvās nogāzēs. Lai tās veiksmīgi apsaimniekotu, saimnieks pirms sešiem gadiem atgriezās pie lopkopības. Govis palīdz uzturēt bioloģisku daudzveidību un uzstāt pļavas pētam, kad no aizaugušām muižas laika teritorijām izcirsti krūmi, tās apēd krūmāju atvases.

Ā. Dzerve pēdējos piecus ga-

dus sadarbojas ar zinātniekiem un pēta savvajās augu izsēšanās efektivitāti. Viņš pats vāc sēklas un pārnes uz nabadzīgākām augsnēm. Darbu sarežģī tas, ka katras auga sēklas ienākas citā laikā. Viņš zina, ka Igaunijā dabisku pļavu augu sēklas vāc ar kominu, kas atgādina ieli tīrāmās mašīnas - sēklas ar birstēm iestlauka agregātam pievienotā kāste - burķiņi kēmē zālāju. Kamēr šādas tehnikas nav, Ā. Dzerve noplauj iziedējušu pļavu, zāles masu pārvērt uz atjaunojamo vietu un izkal-

tē. Sēklas izbirst, kad vālo sieju novešanai no laukuma. Latvijā dabiskus zālājus atjaunojot kāvē donorplavu trūkums. Dažkārt atmaksājas augu pārstādīšana, taču tas ir laikietilpiņi un grūti - pārnest velēnas ir fiziski smagi.

"Finansīši izdevīgā būtu ie-gādāties jau esošu dabīgu pļavu, nevis atjaunojot izlaistu teritoriju, piemēram, parkveida pļavu. Lai teritoriju varētu pieteikt lauku atbalsta dienesta atbalsta mak-sājumiem un to uzskaitītu par sakoptu, nocirstu koku un krūmu celmi obligāti jāsafrēzē, un šis pakalpojums ir dārgs. Subsīduju nauda daļēji nosedz pļavu apsaimniekošanas izmaksas, tādēj, cik iespējams, piesaistītu projektu finansējumu, kuru mērķis ir dabas vērtību saglabāšana," stāsta saimnieks.

"No otras puses, ja atjauno aizaugušu pļavu, liela iespēja, ka augsnē saglabājusies bagātīga sēklu banka. Reiz nākamajā gadā pēc laždu izcīšanas, pļavā uzziedēja milzum dauda orhideju. Daba ar laiku visu līdzsvaru - orhideju kļūs mazāk, taču parādās daudz vairāk citu sugu. Gandrījums, ja drīz pēc atjaunošanas uzeju bioloģiski vērtīgu zālāju augu indikatorus," at-kāj virietis.

Ā. Dzerve muižas laika parkveida pļavas atjauno pakāpe-niski, jo uzskata, ka tās veiksmi-

gāk veidot ainavu. Darbi vairākās sezona arī pasārgā lielus kokus no riska nolūk vējā, ja ap tiem uzeiz nozāģē visus krūmus. Agrāk viņš citīgi izcīra lazdas, taču tās ir pirmās, kurās pavasarī zied un nodrošina

barību apputeksnētājiem. Tagad parkveida pļavās atrasta vieta arī šiem krūmājiem. Dabisko pļavu atjaunošana ir sarežģīta, jo jādomā ne tikai par augiem, bet arī ainavu, kokiem, kukai-jiem, putniem. Tā nav arī lēta

un ātra, taču papildina saimniecības lauku tūrisma piedāvājumu. Ā. Dzerve jūt pienākumu saglabāt vēsturiski veidojušās dabas vērtības, kuras kopīsaimniecību laikā aizlaistas krūmājiem.

SIGNALIZĒ PAR BAGĀTĪBU

Par bioloģiski vērtīgiem zālājiem sauc sen neapartās platībās veidojušās pļavas, kas nav ielabotas un mēslotas, taču gadu laikā apsaimniekotas un uzturētas. Speciālisti atlasījuši 55 indikatorus, kuru skaits zālājā norāda uz tā vērtību.

DZIEDNIECĪBAS ANCĪTIS.
Latvijā zināmas divas ancīsu sugas: dziedniecības un spīlvainais, taču pirmās sastopams daudz biežāk. Līdz 80 cm augsts rožu dzīmtes lākstaugs ar matiņiem. Lapas šķeltas 5-7 segmentos. Ziedētā kāti kaili, stāvi tikai ziedēšanas laikā, pārējā laikā noflikusi. Ziedi 1,5-2 cm diametra, purpurāsti, auglis - riekstīpu skaldauglis. Tam nogatavojoties, knābja skaldnes

joti Isa kātiņa. Auglis atgādina riekstu, ar maziem sarvēdigiem matiņiem, kam galā akītis, kas augu palīdz izplatīt gan ar dzīmnieku, gan cilvēku palīdzību. Aug sausās un mēreni mitrās pļavas. Ārstniecības augi. Zied no jūnija līdz augustam.

GAIĻBIKSĪTE.
Līdz 30 cm augsts pīrmulas dzīmtes augi. Parasti viena

lapu rozete ir ar vairākiem ziedēšiem, kuru galā cēmūrveida ziedkopā atrodas gailīksītes dzelzētie ziedi. Pēc ziedēšanas nokarenas ziedkāts iztaisnojas, tam galā auglis - pogala. Gailīksīte ir populārs ārstniecības augs, tās lapas pavasari ir C vitamīna avots, no tām var gatavot salātus. Dekoratīvas, aug sausās un mēreni mitrās pļavas. Ārstniecības augi. Zied no jūnija līdz septembrim.

PURVA GANDRENE.
Līdz 80 cm augsts lākstaugs, klāts ar matiņiem. Lapas šķeltas 5-7 segmentos. Ziedētā kāti kaili, stāvi tikai ziedēšanas laikā, pārējā laikā noflikusi. Ziedi 1,5-2 cm diametra, purpurāsti, auglis - riekstīpu skaldauglis. Tam nogatavojoties, knābja skaldnes

sarinās līdzīgi pulksteņa atsperei un atritīnoties palīdz izmest sēklas vairāku metru attālumā. Aug slāpjās un mitrās pļavās, kā arī citās piemērotās bagātīgi mitrās vietas. Latvijas austrumdaļā bieži sastopama, rietumdaļā - retāk. Zied no jūnija līdz septembrim.

MATAINĀ VĒLPIENE.
Vidējs 15-40 cm augsts graudzāju dzīmtes lākstaugs. Lapas šaura, lineāras, līdz 10 cm garas. Ziedētā kāti kaili, stāvi tikai ziedēšanas laikā, pārējā laikā noflikusi. Ziedi 1,5-2 cm diametra, purpurāsti, auglis - riekstīpu skaldauglis. Tās mazākā veja trīc un vīzuļo, no kā

arī, domājams, cēlušies latviskie tautas nosaukumi - vīzulis un trīsene. Vērtīgs, bet mazražīgs lopbarības augs, dekoratīvs. Viena no biežāk pļavās sastopamajām indikatorūsgām, mēdz augt dažāda mitruma pļavās. Zied maijā un jūnijā.

PARASTAIS VIZULIS.
Līdz 50 cm augsts graudzāju dzīmtes lākstaugs. Lapas šaura, lineāras, līdz 10 cm garas. Ziedētā kāti kaili, stāvi tikai ziedēšanas laikā, pārējā laikā noflikusi. Ziedi 1,5-2 cm diametra, purpurāsti, auglis - riekstīpu skaldauglis. Tās mazākā veja trīc un vīzuļo, no kā

Meža sanitāri - sargājami vai pārāk sargāti?

Latvija var lepoties ar daudzveidīgu dabu, kamēr ne visur Eiropā ir vilki, lūši, lači un dažadas pārnadžu sugas. Diskusijas par vilku sugas aizsardzību nereti saistīta ar iebildumiem par to, ka plēsēji uzbrūk mājlopiem, un mednieki uzstāj, ka medību limitu vajadzētu palielināt, lai regulētu arī citu sugu izplatību.

Mednieki grib elastīgu limitu

Vilks (*Canis lupus*) ir viena no visizpētītākajām medījamo dzīvnieku sugām Latvijā un Valsts mežu dienests (VMD) norāda, ka, pēc pašreizējā vērtējuma, Latvijā mitīnās ap 1400 vilku. Visvairāk to ir Ziemeļkurzemē, Vidzemes centrālajā daļā, Sēlijā un Latvijas ziemeļaustrumos gar Igaunijas un Krievijas robežu.

VMD rīcībā ir jau vairāk nekā 20 gadu apkopota un analizēta informācija par vilku populāciju, kas jau objektīvi novērtēt izmai-

nas un tendences gan isterminā, gan ilgtermiņā, kā arī pamatojot seviņāt, ka vilku populācijas stāvoklis Latvijā joprojām ir labvēlīgs un stabils.

Līdz ar atļautā limita - 300 vil-

ku - nomēdišanu aizvadītā gada

decembra vidū noslēdzās vilku medību sezonā, informēja Valsts mežu dienests (VMD). Limitēti medījamo sugu sarakstā vilku iekļāva 2003. gadā - pirms iestāšanās Eiropas Savienībā. Tā bija viena no priekšrocībām, lai viss pārējais dzīvnieks nebūtu ievērojumu. Todien krita seši pelēci, pavisam šosezonā nomēdi-

tu vilku populāciju. Jāizmērīja

līdzīgi, ka dzīvnieku populācija

nomēdišanās laikā viss pārējais

dzīvnieks.

J. Baumanis norāda, ka šobrīd situācija mežos klūst bēdīgā:

"Mežacūku populāciju

nomēdišanās pārējās dzīvnieki

nomēdišanās pārējās dzīvnieki